

EDİRNE MÜFTÜSÜ MEHMED FEVZÎ
EFENDİ VE HEDİYYE-İ FEVZÎ ADLI
ESERİ

MEHMED FEVZÎ EFENDİ 'THE
MUFTI OF EDİRNE PROVINCE' AND
HIS WORK NAMED HEDİYE-İ FEVZÎ

Uğur YİĞİZ

Dicle Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi uguryigiz@hotmail.com

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Yükleme Tarihi: 20.06.2020
Kabul Tarihi: 24.09.2020
Yayımlanma Tarihi: 30.12.2020
Sayı: 4
Sayfa: 363-397

Article Information: Research Article
Received Date: 20.06.2020
Accepted Date: 24.09.2020
Date Published: 30.12.2020
Volume: 4
Page: 363-397

Atıf / Citation

YİĞİZ, U. (2020). Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi ve Hediye-i Fevzî Adlı Eseri. *International Journal of Filologia*, 3 (4), 363-397.

Yiğiz, U. (2020). Mehmed Fevzî Efendi 'The Mufti of Edirne Province' and His Work Named Hediye-i Fevzî. *International Journal Of Filologia*, 3 (4), 363-397.

Doktora Öğrencisi Uğur YİĞİZ

EDİRNE MÜFTÜSÜ MEHMED FEVZİ EFENDİ VE HEDİYYE-İ FEVZİ ADLI ESERİ

Mehmed Fevzi Efendi 'The Mufti of Edirne Province' And His Work Named *Hediyye-i Fevzi*

ÖZ

Klasik Türk edebiyatında Hz. Muhammed (sav)'e duyulan sevgi neticesinde Peygamber edebiyatı adıyla ayrı bir alan oluşmuştur. Bu edebî alan zaman içerisinde teşekkül bularak bünyesinde birçok edebî türün yetişmesine vesile olmuştur. Mevlid, na't, hilye, mi'râciyye, siyer gibi türler Peygamber Efendimize duyulan aşkın terennümleri olarak yazıya aktarılmıştır. Bu türler içerisinde en çok rağbet gören ise na'tlar olmuştur. Klasik edebiyat çerçevesinde eserler kaleme alan hemen hemen bütün şairler şiirlerini na'tlarla taçlandırmışlardır. Bu türde müstakil bir eser yazan şairlerden biri de Edirne müftülüğü yapmış olan Mehmed Fevzî Efendi'dir. *Hediyye-i Fevzi* adını verdiği bu eserinde mevlid ve mi'râciyelerden önce ve sonra okunmasını istediği ilahi ve na'tları toplamıştır. Bu ilahi ve na'tlar dışında Mekke ve Medine'de kadılık görevindeyken yazdığı birkaç şiiri de bu eserine ilave etmiştir.

Hediyye-i Fevzi'de muhtelif beyitler ile yazılmış toplam 25 şiir mevcuttur. Bu şiirlerin tamamı dinî muhteva ile yazılmıştır. Büyük çoğunluğu oluşturan na'tlarda Hz. Peygambere duyduğu sevginin yanında şefaatine nail olma isteği vardır.

Bu çalışmada Mehmed Fevzî Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında kısaca bilgi verildikten sonra müellifin *Hediyye-i Fevzi* adlı eseri incelenmiştir. İnceleme kapsamında eserin yazılış sebebi, şiirlerin muhteva özellikleri, vezin hususiyeti gibi konular açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak metnin transkripsiyonlu çevirisi eklenerek çalışma sonlandırılmıştır.

Bu çalışmayla; Mehmed Fevzî Efendi'nin *Hediyye-i Fevzi* adlı eseri tanıtılmış olup bu eser ilim alemine kazandırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, divan şiiri, na't, Mehmed Fevzî Efendi, *Hediyye-i Fevzi*.

ABSTRACT

As a result of the love for Mohammed (sav), a separate field has been formed under the name of Prophet Literature in the Turkish Classical Literature. In time, this field has formed and contained many different genres within itself. Genres such as mevlid, naat, hilye, mi'râciyye, and siyer (prophetic biography) have been transcribed as transcendental expressions for our Prophet, Hz. Mohammed. Naats have become the most common one among all these genres. Almost all poems who wrote works within the framework of classical literature crowned their poems with naats. One of the poets who wrote a detached work in this genre is Mehmed Fevzî Efendi, who was then the mufti of Edirne province.

In this work, which Mehmed Fevzi Efendi named as *Hediyye-i Fevzi*, he collected the chants and naats that he wanted to be read before and after the Mevlid and his mi'râciyes. Apart from these chants and naats, he added a few more poems that he had written while working as a kadi in Mecca and Medina. There are a total of 25 poems written in various couplets entirely with religious content in the *Hediyye-i Fevzi*. In the naats that make up the majority of his work, he expresses his desire to be a part of the intercession of the Prophet Mohammed along with his love for him.

In this study, after giving brief information about the life of Mehmed Fevzî Efendi and his works, the *Hediyye-i Fevzi* has been examined. Then transcribed translation of the text has been added to the study.

Keywords: Hz. Mohammed, divan poetry, naat, Mehmed Fevzi Efendi, *Hediyye-i Fevzi*.

Giriş

İslamiyet dünya genelinde büyük bir coğrafi alanı hakimiyet altına aldığı gibi milletlerin kültür ve medeniyet düşüncelerinde de büyük bir etkiye sahip olmuştur. İslamiyet, kültür alanındaki etkisiyle milletlerin sözlü ve yazılı kültür unsurlarını değiştirmiş ya da dönüştürmüştür. Bu minvalde İslam dinini kabul eden Türk milletinin de kültür ve medeniyet düşüncesi değişmiş ve dönüşmüştür. Özellikle edebî alanda birçok değişimin olduğu aşikardır. Bu değişimler ile birlikte Türk edebiyatına yeni nazım türleri yerleşmeye başlamıştır. Bu yeni nazım türleri içerisinde Hz. Peygamber’i anlatan birçok yeni tür edebiyatımızda yer almaya başlamıştır. Hatta “*Peygamber edebiyatı*” adı altında toplanabilecek bir zenginliğe ulaşmıştır.¹ Peygamber edebiyatı içerisinde Peygamber Efendimiz’in “*dünyayı teşrifleri, risâleti, hicreti, mucizeleri, aile hayatı, sefer ve gazaları, âli ve ashâbı, ahlâk-ı hamîdesi, hayatın her alanına temas eden hadîs-i şerifleri gibi birçok husus, ebedî geleneğimiz içerisinde işlenmiş konulardandır*” (Tanyıldız, 2020: 9). Bu konular etrafında Klasik edebiyatımızda mevlid, na’t, siyer, hilye, şemâil, hicret-nâme, mi’râciyye, esmâ-i Nebî, mu’cizât-ı Nebî, gazavât-ı Nebî, Muhammediyye, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis, vefatü’n-Nebî vb. türler oluşmuştur. Şair ve nasirler yüzyıllar boyunca mezkûr türlerde manzum ve mensur eserleri kaleme almışlardır.

Hz. Peygamber çevresinde yazılan türlerin en başında na’tlar² gelmektedir. Na’t kelimesinin lügat manası “*övme, överek anlatma*” olarak tanımlanırken, terim anlamı olarak ise “*Hz. Muhammed’i övmek ve onun vasıflarını anlatmak amacıyla kaleme alınan kaside veya şiir*” (Parlatır, 2016: 1267) olarak tanımlanır. Klasik dönem Türk edebiyatında birçok şair na’t türünde şiir yazmaya çalışmıştır. Şairlerin na’t türünde şiirler yazmasına sebep olan ana faktör dinî duygulardır. “*Şairleri na’t yazmaya sevk eden çeşitli sebeplerin başında Hz. Peygamber’e duyulan sevgi gelir... Cenab-ı Hakk’ın da habibi olan Resul-i Ekrem’e duyulan sevgi aynı zamanda Allah’ın arzusuna uymayı ifade etmektedir... Bir diğer husus Resulullah’ın şefaatine nail olma isteğidir.*” (Yeniterzi, 2006: 436)

Na’t geleneği Arap edebiyatında neş’et etmiştir. Na’t türünde ilk şiir ise Hz. Muhammed’e peygamberlik görevinin verilmesinden yedi sene önce Es’ad Ebû

¹ Türk edebiyatında Hz. Peygamber için bakınız: Çetişli, İsmail (2012). *Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011)*, Akçağ Yay., Ankara.

² Na’t türü hakkında geniş bilgi için bakınız: Yeniterzi, Emine (1993). *Türk Edebiyatında Na’tlar* (Antoloji), TDV Yay., Ankara.; Yeniterzi, Emine (2006). “Na’t”, *DİA*, C 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul.; Şener, H. İbrahim (1986). “Türk Divan Edebiyatında Na’t ve Bazı Na’t Mecmuaları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 3.; Çetişli, İsmail (2012). *Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011)*, Akçağ Yay., Ankara.; Andı, Mehmet Fatih (2019). *Şiirin Ufku: Hz. Peygamber’i Şiirle Sevmek*, Ketebe Yay., İstanbul.; Kaplan, Mahmut (2010). *Klasik Türk Şiirinde Hz. Muhammed*, Etkileşim Yay., İstanbul.; Tanyıldız, Ahmet; Büküm, Mehmet (2020). *Mir’ât-ı Muhammedî: Dîvân Şiirinden Na’t Örnekleri*, DBY Yay., İstanbul.; Tanyıldız, Ahmet (2018). *Süleyman Nahîfî-Na’t ve Mi’r’aciye Mecmûası*, KTB e-kitap, Ankara.; Ak, Murat (2014). *Na’tlerin Tasavvufî Temelleri ve Na’t Mecmuaları*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Kerib el-Himyerî kaleme almıştır (Şener, 1986: 152). Hz. Muhammed (sav) için şiir yazan birçok sahabe de Hz. Peygamber tarafından takdir edilmiştir. Türk edebiyatında ise na't türünde şiirler; İslâmî Türk edebiyatının ilk eserleri olan *Kutadgu Bilig*, *Atebetü'l-Hakâyık*, *Dîvân-ı Hikmet*'te görülmektedir (Yeniterzi, 2006: 436).

Anadolu sahasında, Türk edebiyatının vücut bulmaya başladığı ilk zamanlardan Klasik edebiyatın son demlerine kadar na't türü rağbet görmüştür. Şairler, her devirde Peygamber Efendimize sevgilerini göstermiş ve şefaatine nail olmayı arzulamışlardır. Birçok divan şairi, Hz. Muhammed (sav) için na't yazmış ve bu türü bir gelenek olarak sürdürmüştür. Yazılmış olan na'tlar içerisinde en meşhurunun Fuzûlî'nin *Su Kasîdesi* olduğunu söyleyebiliriz.

Na't yazma geleneğinin bir diğer ayağını na't mecmuaları oluşturur. Sadece na'tların alındığı bu mecmualarda, muhtelif şairlere ait na't örneklerini vardır. Na't mecmuaları içerisinde Abdülbâki Efendi'nin ve Süleymân Nahîfî³'nin mecmuaları önemlidir. Na't geleneği içerisinde değerlendirilecek bir başka eser Mehmed Fevzî Efendi'nin *Hediye-i Fevzî* adlı eseridir. Toplamda yirmi beş şiirin bulunduğu bu eserin kahir ekseriyetini na'tlar tutmaktadır. Alim bir zat olan Mehmed Fevzî Efendi, bu eserini de tamamen dinî muhtevaya sadık kalarak kaleme almıştır.

Bu çalışma ile Mehmed Fevzî Efendi kısaca tanıtıldıktan sonra *Hediye-i Fevzî* üzerine kısa bir değerlendirme yapılacaktır. Çalışma, *Hediye-i Fevzî*'nin transkripsiyon alfabetine göre günümüz alfabetine çevrilmesiyle sonlandırılacaktır. Metin oluştururken dikkat edilen hususlar ise şunlardır:

- Eser, Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'ne ait internet sitesinden temin edilmiştir.
- Metnin imlasında son dönem Osmanlı Türkçesi dil özellikleri dikkate alınmıştır.
- Baskı hatalarında doğan bazı harf ve kelime hataları herhangi bir dipnot verilmeden düzeltilmiştir. (Vezni bozan kelime tekrarları gibi.)
- Şiirlerin asıl metindeki biçimlerine daha rahat ulaşabilmek için metindeki sayfa numaraları muhafaza edilmiş ve köşeli parantez [] içinde gösterilmiştir. Metinde olmamasına rağmen her şiire bir sayı verilmiştir.
- Şiirlerin beyitlerine 5 ve 5'in katları şeklinde numara verilmiştir.
- Metinde geçem ayet ve hadisler italik olarak verilmiştir. Metinde yer alan ayetlerin mealleri Diyanet İşleri Başkanlığına ait olan <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf> web sitesinden alınmıştır.
- Metinde yer alan Arapça mısraların ve Farsça müseddes şiirin anlamı dipnotta verilmiştir.

³ Bk. Tanyıldız, Ahmet (2018). *Süleyman Nahîfî-Na't ve Mi'r'aciye Mecmûası*, KTB e-kitap, Ankara.

- Bazı yerlerde vezin ve anlamı tamamlamak için gerekli hallerde köşeli parantez [] içinde kimi ek ve heceler metne dahil edilmiştir.
- Vezin gereği zihafı okunması gereken hece ve kelimelerdeki uzun vokaller kısa yazılmıştır.

1. Mehmed Fevzî Efendi

1.1. Hayatı

19. yüzyılın velut müelliflerinden biri olan Mehmed Fevzî Efendi, 1826 senesinde Denizli'ye bağlı eski adı Yarengüme olan Tavas ilçesinde dünyaya gelmiştir. Adı Mehmed Ali olmakla birlikte asıl şöhretini mahlası olan Fevzî ile bulmuştur. Fevzî mahlasını kendisine hac yolculuğu sırasında Trabzonlu bir zatın verdiğini belirtmektedir (Uzun, 2007: 89). Babası Ahmet Şâkir Efendi, annesi Fatma Âbide Hanım'dır. Uzun yıllar Edirne vilayetinde müftülük yaptığından dolayı eserlerinin birçoğunda "Edirne müftüsü" nispetini kullanmıştır. Eserlerinde kullandığı "Kureyşî-zâde" künyesi hakkında herhangi bir bilgi yoktur (Baybara, 2007: 11).

İlk eğitimini Tavas'da Hâdimi Said Efendi'den almaya başlayan Mehmed Fevzî Efendi daha sonra Erzincanlı Mehmed Efendi'den ilim tahsil etmiştir. Manisa Müftüsü Hacı Evliyâ-zâde Ali Rıza Efendi'den de icazetini almıştır (İnal, 1999: 635). 1840 yılının Ramazan ayında on dört yaşında iken İzmir Balıkpazarı Camii'nde ders okutmuştur (Yılmaz ve Oymak, 2016: 587).

Bir süre eğitim almak için gittiği Mekke-i Mükerrime'de tasavvuf yoluna girerek Nakşî Şeyhi Abdullah Efendi'ye intisap etmiştir (Uzun, 2007: 90).

Osmanlı toprakları üzerinde geniş bir coğrafyada memuriyet görevlerinde bulunmuştur. Kayseri, Bitlis, Medine, Halep, Edirne gibi bazı vilâyetlerde naiplik yapmıştır (İnal, 1999: 636). Bazı kaynaklarda Rumeli Kazaskerliğine kadar yükseldiği geçmektedir (İnal, 1999: 636; Uzun, 2007: 93).

Mehmed Fevzî Efendi, 25 Ağustos 1900 yılında Karagümrük'teki evinde vefat etmiş ve Fatih Câmii hazîresine defnedilmiştir (Uzun, 1995: 507).

1.2. Eserleri

Mehmed Fevzî Efendi, manzum ve mensur birçok eser kaleme almıştır, ancak müellifin toplam kaç eseri olduğu hakkında farklı kanaatler bulunmaktadır. Müellif kaleme aldığı *Fihristü'l-âsâr* adlı eserinde kendisine ait altmış beş eserinin olduğunu belirtmektedir (Fihristü'l-âsâr, tarih yok: 1-8). Ancak bu eserden sonra da bazı eserler kaleme aldığı bilinmektedir. Mustafa Uzun, yetmiş beş eserinin olduğunu ve iki küçük yazma risalesinin bulunduğunu belirtmektedir (Uzun, 1995: 507).

Alim bir zat olan Fevzî Efendi'nin eserlerinin büyük çoğunluğunu dinî içerikli şerhler ve haşiyeler oluşturmaktadır (Türkoğlu, 2013: 1620). Ancak dinî-tasavvufî eserlerinin yanında edebî kıymeti haiz olan birçok eser de yazmıştır. Bir divan kaleme aldığı bilinse de eser henüz ele geçirilememiştir. *Dîvân*'ından seçmeler yaptığı *Müntehabaât-ı Dîvân-ı Fevzî*, na'tlardan oluşan *Et-tevessülâtü'l-Fevziyye fi'n-nuûti'n-Nebeviyye* ve *Hediyye-i Fevzî* gibi eserleri na't geleneğimiz açısından önemlidir.

Eserleri hem medreselerde hem de meclislerde okunan Fevzî Efendi'nin Türkçe, Arapça ve Farsça olarak yazılmış eserleri büyük rağbet görmüştür. Türkçe yazdığı eserlerde ağır bir dil kullanmamaya dikkat eden müellif, *Kevâ'ib-i Şi'r u İnşâ* adlı bir imla kitabını da neşretmiştir (Uzun, 2007: 96). Dil hususiyetine verdiği önemi gösteren bir diğer eseri de *Tuhfe-i Fevzî*'dir. Arapça-Türkçe olarak yazılan bu eser, 1048 beyitten oluşmaktadır (Boran, 2016: 88).⁴

2. Hediyye-i Fevzî

2.1. Eserin Muhtevası: Na't türü içerisinde değerlendirilebilecek bir eser olan Kureyşî-zâde Mehmed Fevzî Efendi'nin *Hediyye-i Fevzî* adlı eseri, farklı beyit sayılarında toplam 25 şiirin bulunduğu matbu bir eserdir. Eserin ne zaman ve nerede basıldığına dair herhangi bir bilgi yoktur. Toplam 30 sayfadan oluşan eserde ilâhî ve na'tlar büyük çoğunluğu teşkil etmektedir. Eserde ilahi ve na'tların dışında bir arz-ı hâl gazeli, Hacc-ı Ekber'in faziletlerinin anlatıldığı bir gazel, bütün işlerin Allah'ın tevfiği ile meydana geldiğine dair *tevfik* redifli bir gazel ve şeriâtın faziletlerinin vurgulandığı bir tercî-i bend mevcuttur.

Eser üç dilde yazılmıştır. Şiirlerin büyük çoğunluğu Türkçedir. Beş bentten oluşan müseddes bir şiir Farsça olarak kaleme alınmıştır. Bu Farsça şiirde de şair Fevzî Efendi Hz. Peygamber'e seslenmektedir. Na't olarak kaleme alınan bu eserin ilk bendi şu şekildedir:

*Yâ Resûlallâh 'aybem sad hezâr
Tâ şudem ez-hâk-i pâyet şermsâr
Tû be-bahş in ümmetet-râ iftihâr
Bâ-şefâ 'at gerd nî yevmu'l-firâr
Men be-cûyem k'ez Hudây-ı Kirdkâr
Ber-revânet bâd salât-ı bî-şumâr (18/1)*

⁴ Mehmed Fevzî Efendi'nin diğer eserleri ve ayrıntılı bilgi için bk. Uzun, Mustafa (1995). "Fevzî Efendi", *DİA*, C 12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 507-509.; Baybara, Nerima (2007). *Kureyşî-zâde Mehmed Fevzî Efendi, Hayatı ve Eserleri*, Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.; Yılmaz, Ömer (2008). *Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, İlahiyat, Ankara.

Farsça müseddesin yanı sıra Arapça olarak birkaç mısra kaleme alınmıştır. Yirmi bir beyitten oluşan arz-ı hâlin dört beytinin ikinci mısraları da Arapça olarak yazılmıştır. İlgili beyitler şunlardır:

Zînet-i şer‘-i güzîninle müzeyyen olanın

Küllü anin fâyhun fî-rev‘ihi miskun ‘abîr

Sünnet-i zehrâ-yı pâkinle münevver olanın

Küllü hînin lâyhun fî-kalbihi bedrun münîr

Sad hezârân hamd u şükr olsun cenâb-i Rabbime

İnnahu a‘tâ murâdî zalike‘l-fadli‘l-kebîr

Sad salât u sad selâm olsun sana her subh u şâm

Îzâ‘tâ lutfun ‘azîmun minke li‘l-kalbi‘l-kesîr (10/12-15)

Mehmed Fevzî Efendi, eseri yazma sebebini giriş kısmında şöyle aktarmıştır: “...mevlîd-i şerîf tilâvet etdirmek tedârik u teşebbüsünde iken kendi mecmû‘alarınıñ birisinde mevlid-i şerîf u mi‘râciyye-i şerîfe kırâ‘atini başlanmazdan muqaddemce ibtidâ okunmak üzere muqaddemâ nazm eylemiş idügi iki ‘aded ilâhîlere nazarı ta‘alluk eylemiş olduğı cihetle mezkûr ilâhîleri ve bi‘l-münâsebe *Dîvân-ı Fevzî nâm dîvânından* ve mecmû‘asından ‘ilâveten âtî‘z-zikr ba‘zî na‘t-ı şerîfleri terķîm ve *Hediyye-i Fevzî nâmıyla tevsîm* ve muḥabbe li-Resûlillâh mevlîd-i şerîf ve mi‘râciyye-i şerîfe okudan ihvân-ı dîniyeye ‘ale‘t-tarîki‘l-ihdâ taķdîm eylemişdir” (Hediyye-i Fevzî, tarih yok: 3). Müellif, eseri yazma sebebinde belirttiğı gibi *Hediyye-i Fevzî*’yi kendi hanesinde mevlide başlamadan önce kıraat edilmek üzere daha önce *Dîvân-ı Fevzî* adlı eserinde de mevcut olan bazı ilahileri de alarak yeni yazdığı na‘tları ilave etmek suretiyle yazdığını belirtmiştir.

Müellif Mehmed Fevzî Efendi, Mekke kadılığı sürecinde Medine-i Münevvere’ye de gittiğini vurgulamaktadır. Hatta bazı şiirlerini Medine’de iken yazdığını kendisi belirtmiştir: “*Medîne-i Münevverede ḥâdimü‘ş-şer‘-i şerîf iken maḥkeme-i şer‘iyye dîvârında beyt-i mükerrer-i âtiyi görüp bi‘l-aḥz teberrüken bir vech-i âtî bir terci‘-i bend eylemişdir*” (Hediyye-i Fevzî, tarih yok: 9).

Şiirlerin büyük çoğunluğunun na't ve ilahi türü olması hasebiyle yer yer ayet ve hadislerden iktibaslar yapılmıştır. Mi'râciyyelerin kıraat edilmeden önce okunmasını tavsiye ettiği bir ilahide İsrâ Suresi'nin baş kısmını lafzen iktibas etmiştir:

Sırr-ı sübhâne'l-lezî olmuş 'ayân
Feth olunup cümle bâb-ı âsimân
Gör ne hikmetler olunmakta beyân
Dinle mi'râciyye-i Peygamberi (2/2)

Bir diğer beyitte ise İhlâs Suresi'nin ilk ayetlerini iktibas ederek Allah Teala'nın tevhidini ikrar etmiştir.

Gerçi bir mücrim günâhkârsam da lakin şübhesiz
Mü'minim ber-vefk-i emr-i kul huvallâhu ahad (17/5)

Bir beyitte ise *sen olmasaydın felekleri yaratmazdım* mealindeki kudsî hadis iktibas edilmiştir.

Hatîb-i minber-i levlâke levlâk zât-ı pâkindir
Habîb-i kibriyâsın sen dahilek yâ Resûlallâh (22/2)

Müellif, eserde yer alan arz-ı hâl şiirini Medine mevleviyetine tayini dolayısıyla kaleme almıştır. Bu iş için layık olmadığını ancak padişahın emrinin ferman olduğunu belirtir. Bu şiirde II. Abdulhamid Han'a dua eder.

Etdiler ya'nî Medîne kâdîsı bu bendeni
Yazdı hattâ emr-i Sultân ile fermânın debîr (10/4)

Gerçi lâzım etmek isti'fâ beyân-ı 'aczile
Lakin etdim i'timâd ben lutfuna oldum cesîr (10/5)

Hem de kıl hünkârımız Gâzî Hamîd Hân'a nigâh
Tâ ki gelsin bâbına her ânda bir peyk-i beşîr (10/19)

2. 2. Eserin Üslubu ve Dili: Şiirlerinde lirik bir dil kullanmayı tercih eden şairlerin şiirlerinde özellikle de “*Hz. Peygamber’le ilgili şiirlerinde bu lirizm daha da kuvvetle belirmektedir.*” (Uzun, 2007: 97). Mehmed Fevzî Efendi’nin bu eserinde yer alan şiirlerinde de lirizmin baskın olduğu söylenebilir. Na‘tlar, sevgi ürünü olmaları sebebiyle çoğu defa hitabî bir üslupla yazılan lirik şiirlerdir (Yeniterzi, 2006: 237). Bu eserde de hitabî ifadeyle yazılmış şiirler çoğunluktadır. Birçok şiirin redifini oluşturan *yâ Resûlallâh, yâ Habîballâh, meded* ile şiire lirizm kazandırılmıştır.

Niyâzmendiz cenâbindan şefâ‘at yâ Resûlallâh

Ki şânındır bize lutf u ‘inâyet yâ Resûlallâh (3/1)

Eserde dört farklı vezin kalıbı kullanılmıştır. Ancak şiirlerin büyük çoğunluğunu “*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*” ve “*mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün*” vezinleri oluşturmaktadır. İlahiler ve Farsça müseddes “*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*” vezniyle kaleme alınmışken; bir şiir de “*fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün*” kalıbı ile yazılmıştır. Eserde vezin kusuru sayılabilecek hatalar oldukça azdır.

Dinî ve didaktik eserlerde asıl amaç şiiri okuyucuya en yalın ve kolay şekilde aktarmak olduğu için dilin olabildiğince açık ve anlaşılır bir şekilde kullanılması beklenilmektedir. Bu minvalde şair Fevzî Efendi’nin diğer eserlerinde dikkatleri çeken sade bir dil kullanma gayreti *Hediyye-i Fevzî*’de de görülmektedir (Baybara, 2007:22). Mehmed Fevzî Efendi şiirlerinde nispeten daha sade ve basit bir dil kullanmıştır. Bu eserde yer alan Farsça müseddes ve mülemma beyitlerde yer alan Arapça mısralar az da olsa Farsça ve Arapça bilgisi olan kişilerce rahatlıkla anlaşılabilir. Eserde yer alan Farsça müseddes ve mülemma beyitlerde yer alan Arapça mısralar az da olsa Farsça ve Arapça bilgisi olan kişilerce rahatlıkla anlaşılabilir.

Eserin matla beyti, nazım türü, nazım şekli, beyit/bend sayısı ve veznini gösteren tablo şu şekildedir:

Sayı	Matla Beyit	Nazım Türü	Nazım Şekli	Beyit-Bend Sayısı	Vezni
1	'Âşık iseñ diñle de ol kām-bîn Cân Muhammed Muştafa'nın mevlidin Diñleyenden rāzıdır Rabb-i Mu'tın Cân Muhammed Muştafa'nın mevlidin	İlâhî	Dörtlük	5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
2	Cân u dilden 'âşık isen gel beri Diñle mi'râciyye-i Peygamberi Uyma nefse olma öyle serseri Diñle mi'râciyye-i Peygamberi	İlâhî	Dörtlük	8	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
3	Niyâmendiz cenâbından şefâ'at yâ Resûlallâh Ki şanıñdır bize lutf u 'inâyet yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	8	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
4	Yâ Resûlallâh mübârek ravzañın aşâridir Kim hâkikat ehlinin ol gülşen ü gülzâridir	Na't	Gazel	8	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
5	Cenâbıñdır bize Hâk'dan 'inâyet yâ Resûlallâh Anıñçün isteriz senden şefâ'at yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
6	Hük-m-i şer'-i Ahmedidir hük-m-i Kur'an-ı mübîn Kıl kabûl tâ ola her-bâr Hâk umûruñda mu'tın	Na't	Gazel	11	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
7	Benim säyeñde ey şâh-ı risâlet şâd olur göñlüm Bulup kayd-ı kudürâtdan rehâ âzâd olur göñlüm	Na't	Gazel	8	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
8	Şübhesiz kânün-ı Hâkdır şer'-i pāk-i Muştafa Her kim i'râz eyler ise hasbunallâh-i kefa	Na't	Gazel	5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
9	Sezâdır ketb olunsa hük-m-i âti 'arş-ı a'lâda Ki maqbûldur bu hük-mün hâkimi bil 'ind-i Mevlâda Muşaddâkdır me'âlî meclis-i hük-kâm-ı 'ulyâda Şakın zann etme kim bu bir taşavvur şahn-ı hülâyâda Râzi-i şer'-i şerif olmayanın dünyâda Hâli pek müşkil olur maħkeme-i kübrâda		Terci'-i Bend	6	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün//Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
10	Ey hayât-ı ma'neviyyeyle olan Hayy-ı habîr V'ey habîb-i hazret-i Yezdân-ı zû'l-ihsân kadîr		Gazel	21	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
11	Seniñ bābıñ bize bāb-ı rehâdır yâ Habîballâh Türābı māye-i qadr u bahâdır yâ Habîballâh	Na't	Gazel	6	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
12	Gitdi idbâr yâ Habîballâh gelip iqbâl-i tām Sāye-i lutfuñda hâşıl oldu dil-h'âh u murâd	Na't	Dû-beyt	2	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
13	Merħamet kıl tut elim ey dest-gîr-i bî-kesân Çün elin tutdukların hep buldu hayrât-ı hisân	Na't	Gazel	5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

14	Benim sen bâ'îş-i her ni'metimsiñ yâ Resûlallâh Dü-'âlemde şefî'-i töhmetimsiñ yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
15	Cihânda her işim mağz-ı günâhdır yâ Resûlallâh Sevâd-ı 'aybla rüyum siyâhdır yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	8	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
16	Eyâ sultân-ı kevineyn dergehiñdir cennetu'l-me'vâ Hâkîkat sāye-i luţfuñ imiş ol sāye-i tûbâ Zülâl-i hubbuñ oldu Hîzr u İlyās'a hayât-bağşâ Vücüdü hep cenâbîñ sāyesinde buldu her eşyâ Hayâta kıldı bâ'îş çünki zâtîñ Hazret-i Mevlâ 'İnâyet kıl ki etsün cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ	Na't	Müseddes	28	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
17	Dergeh-i pâkiña geldim yâ Resûlallâh meded Eyle hâl-i pür-melâlîme terahhüm kıl meded	Na't	Gazel	7	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
18	Yâ Resûlallâh 'aybem şad hezâr Tâ şudem ez-hâk-i pâyet şermsâr Tu be-bağş in ümmetet-râ iftîhâr Bâ-şefâ' at gerd nî yevmu'l-fîrâr <i>Men be-cüyem k'ez Hudây-ı Kirdkâr</i> <i>Ber-revânet bâd şalât-ı bî-şumâr</i>	Na't (Farsça)	Müseddes	5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
19	Saňa elhâmdulillâh ümmet oldum yâ Resûlallâh Anıñçün nâ'il-i şad ni'met oldum yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
20	Eyâ şâh-ı rûsul dergâha geldim kıl baña ihsân Şefâ' at sa'iliyem eyle luţfuña beni şadân	Na't	Gazel	8	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
21	Benim deryâ-yı cürmüm bî-kenârdır yâ Resûlallâh Anıñçün zevrağ-ı dil mevc-ğ'ârdır yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
22	İmâmü'l-enbiyâsın sen dañilek yâ Resûlallâh Himâmü'l-eşfiyâsın sen dañilek yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
23	Cevher-i kân-ı risâlet sensin ey dost-ı Hudâ Ol sebebden nâm-ı pâkiñdir Muħammed Muştafâ	Na't	Gazel	5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
24	Müjde eyler yümn ü feyz-i âtiyi bu sâl hâl Çünki Hacc-ı Cum'a ya'nî Hacc-ı Ekberdir bu sâl		Gazel	19	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
25	Şübhesiz rehber-i şeh-râh-ı selâmet tevfiğ Her hatardan eder insânı şiyânet tevfiğ		Gazel	12	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Sonuç

Kureyşî-zâde Mehmed Fevzî Efendi, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşamış alim ve şair bir şahsiyetlerinden biridir. Fevzî Efendi hem dinî hem edebî birçok eseri yazmaya muvaffak olmuştur. Mehmed Fevzî Efendi'nin manzum eserleri içerisinde *Divân*'ın henüz gün yüzüne çıkmaması nedeniyle şiirlerinin detaylı olarak incelenmesi mümkün değildir. Ancak diğer manzum eserlerinden hareketle şairin şiirlerine dair bir şeyler söylemek gerekmektedir. Bu anlamda *Hediye-i Fevzî* isimli eseri şairin şiir dünyasına dair incelemelerde önem arz etmektedir.

Hem alim hem de şair olan Mehmed Fevzî'nin bu eseri ilahi ve na'atlardan oluşmaktadır. Toplam 25 şiirin bulunduğu bu eser baştan sona dinî muhteva ile kaleme alınmıştır. Şairin diğer eserlerine bakıldığında ve ilmiye sınıfından geldiği göz önüne alındığında bu durum garipsenmeyecektir. Hemen hemen bütün eserlerinde Hz. Peygamber'e olan muhabbetini dile getiren şair, bu eserinde de Hz. Muhammed (sav)'e olan aşkını şiire yansıtmıştır.

Şair, halk arasında oldukça fazla rağbet gören mevlid ve mi'râciyye türü eserlerin belli bir usule göre okunmasını istemektedir. Bunun için eserin başında müellif tarafından mevlid ve mi'râciyye türünden olan şiirlerin kıraat edilmesinden önce ve sonra okunmasını istediği ilahi ve şiirlere yer vermiştir.

Yazıldığı dönemin dil hususiyetleri dikkate alındığında eserin dili açık ve anlaşılırdır. Eserin yazılışının asıl gayesi dinî hassasiyetler olduğundan dolayı sanat yapma endişesi güdülmemiştir. Hitabî bir üslupla yazılmış olan eserde nida ifadeleri sıklıkla kullanılmıştır. Vezin bakımından ise hatalar oldukça az hatta yok denecek kadardır.

Bu çalışma ile Mehmed Fevzî Efendi'nin *Hediye-i Fevzî* adlı eseri tanıtılmış ve Latin harflerine çevrilmiştir. Böylece mezkûr şair ile ilgili yapılacak çalışmalara katkı sunulmaya çalışılmıştır.

METİN

[1] İbtidâ' B'ismihî Sübhânû ve E'sil Birrehû ve İhsânehû

İşbu eser-i şerîfîñ ismi “Hediyye-i Fevzî”dir ve mü'ellif ü nâzımı dañı Edirne müftî-i esbakı Kureyşî-zâde el-Hac Muhammed Fevzî Efendi'dir.

[2] Hediyye-i Fevzî

Bismillâhî'r-raḥmani'r-raḥîm

El-ḥamdu ve's-şenâ'i ve's-şükrü lillâhî ellezî yurci luḥfuhu ve ihsânehu ve 'afvehu ve ğufrânehu li-küllî min kırâ'en ev-ikrâ' li-mevlidi's-şerîf ve'l-mi'râciyeti's-şerîfe.

Ve's-şalâtu ve's-selâmu 'alâ seyyidinâ ve şefî'inâ fî'd-dâreyni ve müncînâ mine'n-nâreyn Muhammedi'l-lezî turcî şefâ'atehu ve's-şahâbetehu li-küllî min kırâ'en ev-ikrâ' li-mevlidi's-şerîf ve'l-mi'râciyeti's-şerîfe.

Ve 'alâ âlihi ve aşhâbihi'l-kirâm ellezîne turcî himemihim ve mu'âvenetihim er-rûhâniyeti fî'd-dünyâ ve'l-âhireti limen kırâ'en ev-ikrâ' li-mevlidi's-şerîf ve'l-mi'râciyeti's-şerîfe.

Ba'dezâ ma'lûm ola ki fî'l-vâḳ'î el-abdu'l-fakîr el-ḥakîr Edirne müftî-i esbakı Kureyşî-zâde el-Hac Muhammed Fevzî ğaferallâhu zenbihi ve setere 'uybihi ve fereḥa ḳalbihi ve ferece kerbihi ve defe'a ve refe'a 'anhu şeri'l-'adâ'î ve ḥussâdi ve keydi ehli'l-'inâd bi-hürmeti menbihi 'izzî.

Muḳaddemâ bir 'Arabî ve iki Türkî üç 'aded mevlid-i şerîf ve bir 'Arabî ve bir Türkî iki 'aded mi'râciyye-i şerîfeler ile mevlid-i şerîfîñ fezâ'ili ve menâfî'î ḥaḳḳında bir risâle-i maḥşûsa bi't-te'lif tab' u neşr eylediği cihetle 'Arabîler Haleb u Ḳuds-i şerîf ve ḥuşûşıyla Medîne-i Münevvere nevverallâhu Te'âlâ ilâ-yevmi'l-âḥirde [3] ḥuzûr-ı Resûlallâh'da ve Türkçe olanlar ekşeren Anadolu ve Rûmeli diyârında ve ba'zen dañı Der-sa'âdetde gerek câmi'lerde ve gerek ḥânelerde teşkil-i cemi'yet edilerek teberrûken okunan ve okutulmaḳda iseler de bu sene dañı bir mu'tâd kendi ḥânesinde mevlid-i şerîf tilâvet etdirmek tedârik u teşebbüsünde iken kendi mecmû'alarınıñ birisinde mevlid-i şerîf u mi'râciyye-i şerîfe kırâ'atini başlanmazdan muḳaddemce ibtidâ okunmaḳ üzere muḳaddemâ nazm eylemiş idüğü iki 'aded ilâhîlere nazarı ta'alluḳ eylemiş olduğı cihetle mezkûr ilâhîleri ve bi'l-münâsebe Dîvân-ı Fevzî nâm dîvânından ve mecmû'asından 'ilâveten âtî'z-zîkr ba'zî na't-ı şerîfleri terkîm “*Hediyye-i Fevzî*” nâmıyla tevsîm-i muḥabbetü'r-Resûlallâh mevlid-i şerîf ve mi'râciyye-i şerîfe okudan ihvân-ı dînine 'ale't-tarîḳ el-ihdâ taḳdîm eylemişdir. İşbu hediyye-i mübârekeyi luḥfen ḳabûl ve ol vechle göñlüni mesrûr buyuranlarıñ ve kendüsiniñ cenâb-ı Vâhibu'l-'atâya ve sâtirü'l-uyûb ve'l-ḥatâya celle ve 'alâ Ḥazretleri maḥbûb u maḳbûl u mersûli olan Ḥazret-i Muhammedu'l-Muḫtafâ 'aleyhi efḳalu't-taḥiyâ Efendimiziñ hürmetine cümlesinin semtlerinden kâffe-i şürûr u küdür u hudûrı dür ve du'âlarını müstecâb ve maḳlûb u maḳşûdlarını der-bâb ve ḳalblerini kâm-yâb buyursun. Bi-hürmeti kitâbihi'l-mübîn ve Resûlihi'l-Emîn. Âmin şümme ve şümme âmin.

1

Mevlid-i şerîf tilâveti bed'an olunmazdan muqaddem okunacak ilâhî

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
- 1 'Aşık iseñ diñle de ol kām-bîn
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
Diñleyenden rāzıdır Rabb-i Mu'ın
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
- 2 Oқudanıñ hānesine şubḥ u şām
Oldu nāzil rahmet-i Rabbü'l-enām
Hem oқut hem diñle var bi'l-ihtirām
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
- 3 Zā'il olmaz her oқunan hāneden
Feyz u luḫf-ı ḥazret-i Rabbü'l-minen
[4] Faqr u fāқа görmez aşlā oқudan
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
- 4 'Aşıkı ma'sūқını çün zıkr ider
Murğ-i қalbi semt-i pākine gider
Dū-cihānda oқudan görmez keder
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
- 5 Ḥamdulillāh geldi envā'-i sūrūr
Şükrilillāh gıtdi dilden hep küdür
Çün bulur *Fevzî* oқudan feyz u nūr
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin

2

Mi'rāciyye-i şerife ibtidāsında okunacak ilāhîdir

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
- 1 Cân u dilden 'aşık isen gel beri
Diñle mi'rāciyye-i Peyğamberi
Uyma nefse olma öyle serseri
Diñle mi'rāciyye-i Peyğamberi
- 2 Sırr-ı *sübḥāne'l-lezî*⁵ olmuş 'ayān
Feth olunup cümle bāb-ı āsimān
Gör ne ḥikmetler olunmaқda beyān
Diñle mi'rāciyye-i Peyğamberi
- 3 Mu'cizātın diñlemek lāyık saña
Cümle eşyā bunda hep fā'ik saña

⁵ "Kendisine âyetlerimizin bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz o, hakkıyla işitendir, hakkıyla görencir." İsrâ Sûresi/1

- Diñlemezeñ ey denî yazık saña
Diñle mi 'râciyye-i Peyğamberi
- 4 Hâk Muhammed pāk Muhammed Muştafā
Cānlarıñ cānı ḥabīb-i kibriyā
Oldu muṭlaq şā'id-i sū-i simā
Diñle mi 'râciyye-i Peyğamberi
- 5 Hıŝnūd olsun der iseñ senden Resūl
Bulmağ isterseñ murādāta vuşūl
Gel de ta'zīmātla ḥasbū'l-uşūl
Diñle mi 'râciyye-i Peyğamberi
- 6 Kimse bilmez sırr-ı ḥaqqı 'aql ile
Çünki esrār keşf olunur naqla
Hâk seni de luṭf idüp āgāh kıla
Diñle mi 'râciyye-i Peyğamberi
- [5]
- 7 Bağ ne tarz üzre kurulmuş nerdübān
Bağ ne ḥikmetler görülmüş ol zamān
Bağ naşıl tezyīn olunmuşdur cinān
Diñle mi 'râciyye-i Peyğamberi
- 8 Çünki kādirdir Cenāb-ı Kibriyā
Sen bu mi 'râcî inan hep bî-riyā
Ben de vāllāhi inandım *Fevziyā*
Diñle mi 'râciyye-i Peyğamberi

3

Medīne-i Münevvere mevleviyetinden 'avdet edip gelir iken Mekke-i Mükerreme'de kendisine iḥsān olunan sitāre-i dāḥil-i Ka'be-i mu'azzama ile ravza-i pāk-i Peyğamber şallāllāhu Te'ālā 'aleyhi ve selām bergüzārlarından ba'zı mübārek şey'leri getirip mevlid ü mi 'râciye oğunduğdan soñra ḥāzırına ziyāret etdirir iken oğunmak için nazm eylediği na't-ı şerīfdir

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*
- 1 Niyāzmendiz cenābıñdan şefā'at yā Resūlallāh
Ki şāmiñdır bize luṭf u 'ināyet yā Resūlallāh
- Emān bu bergüzār-ı Ka'be eyle ravza-i pākiñ
'Aceb mi eyleseñ būs u ziyāret yā Resūlallāh
- Ki kühl-i dīde-i her qudsiyāndir ḥāk-i ravzañ kim
Anıñ ḡadrin bilir ehl-i kerāmet yā Resūlallāh
- Bize her dürr ü gevherden daha a'lā bu iḥsāniñ
Ki sensin ol şeh-i taḡt-ı risālet yā Resūlallāh

5 Bunuñla eyleriz dâ'im teberrük hem teyemmüm çün
Mübârek olduğun etdik dirâyet yâ Resûlallâh

Bize tebşîr-i kâim eyle eyâ şâh-ı rûsul zîrâ
Beşîrsin zâtiña maşşûş beşâret yâ Resûlallâh

[6] Zuhûr-ı yümn ü feyziñden gönül kaţ'-ı ümîd etmez
Aña çünki olunmuşdur işâret yâ Resûlallâh

Alıp bu bergüzârı ümmetiñ *Fevzî* getürmiş kim
Ede yümnî cihâna hep sirâyet yâ Resûlallâh

4

Yine hîn-i ziyâretde oğunmak için diğêr bir na't-ı şerîfdir

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ Resûlallâh mübârek ravzañıñ âşârıdır
Kim haqîkat ehliniñ ol gülşen ü gülzârıdır

Ya'nî işbu aşkla bûs u ziyâret olunan
Âb-ı gûsl-ı hücreñi tenşîf eden süngârıdır

Cevher-i pâk ile şandâl-ı şerîf hem de buhûr
Cümle şâyân-ı teberrük feyz ü luţf-i Bârîdir

Birisi de yâ Nebîyullâh derûn-ı Ka'benüñ
Kisve-i hîţân olan pâk ü münevver çârıdır

5 Hâşılı bunlar efendim ravzañ ile Ka'beniñ
Ümmetiñe bergüzâr-ı nâşirü'l-envârıdır

Yâ Hâbibullâh şefâ'at çün cenâb-ı zü'l-kerem
Sen şefî' olduğça her-bâr zenbleriñ Ğaffâr'ıdır
Zenbimiz hem 'aybımız bî-hadd u pâyandır emân
Setr ede zât-ı Hudâ kim 'ayblarıñ Settâr'ıdır

İbtidâ dârında muhtâc-ı şefâ'at *Fevzî* dir
Çün cemî'-i müznibîniñ eşna' u bedkârıdır

5

Na't-ı şerîf

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Cenâbıñdır bize Haq'dan 'inâyet yâ Resûlallâh
[7] Anıñçün isteriz senden şefâ'at yâ Resûlallâh

Bu Cum'a hem cemâ'at kâ'im oldu şer'-i pâkiñle
Bulup bünyâd-ı dîn-i haq metânet yâ Resûlallâh

‘ Aceb mi bâb-ı cüduñdan [e]ger mevc olsa âminler
Kıapıñdan münkasımdır çün kerâmet yâ Resûlallâh

Eyâ şâhenşeh-i iklîm-i *mâ-evhâ*⁶ şahâbet kıl
Ki bulsun rûh-ı ümmet rûh u râhat yâ Resûlallâh

- 5 Bu kemter ümmetiñ *Fevzî* günehkârım diyor ammâ
Velâkin şer‘iñe eyler itâ‘at yâ Resûlallâh

6

- 1 *Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*
Hük-m-i şer‘-i Aḥmedîdir hük-m-i Kur‘ân-ı mübîn
Kıl kabûl tâ ola her-bâr Ḥaḳ umûruñda mu‘în

Ger ederseñ sünnet ü şer‘inden i‘râz dünyede
Âḥiretde denilir işte budur şaḥş-ı mehîn
Gülşen-i şâdî-fezâ ancak şer‘at bâğıdır
Şemm-i ezhâr ile dâ‘im şâd olur ḳalb-i ḥazîn

Cân u dilden kıl sebât anda eger ‘âkîl iseñ
Etmesin birün seni ol bâğdan diyü la‘în

- 5 Muṭlaḳâ mîzân-ı Ḥaḳ’dır şer‘-i pâk -i Muştafâ
Tâm u noḳşân-ı umûr anıñla olur müstemîn

Ni‘met ‘uzemâ bilip şer‘-i şerîfi bî-mir‘â
Şükr için eyle hemîşe secdeye vaz‘-ı cebîn

Etmeyenler ni‘met ‘uzemâlığın taşdıḳ anıñ
Ḳavm-i şomdır kâffesi hep zındıḳtın ü mülḥidîn

- [8] Ey hevâdâr-ı cemâl-i Seyyidü’l-Kevneyn olan
İşrine git kim vişâliyle olasın kâm-bîn

V‘ey marîzü’l-ḳalb olan dârü ararsañ derdiñe
Saña Loḳmân dürr ü bider şübhesiz şer‘-i güzîn

- 10 İlticâ etmek dilerseñ bir penâhgâha eger
Ḳal‘a-i şer‘-i şerîfdir bî-ḥilâf ḥışn-ı metîn

Çünkü ḳânûn-ı İlâhîdir şer‘at *Fevziyâ*
Ol sebebden oldu ol üss-i semavât ü zemin

⁶ “Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.” Necm Süresi/10

7

- 1 *Mefâ'ülün Mefâ'ülün Mefâ'ülün Mefâ'ülün*
Benim sāyeñde ey şāh-ı risālet şād olur göñlüm
Bulup kayd-ı kudūrātdan rehā āzād olur göñlüm
- Serāy-ı dil egerçi hayliden vīrān idi ammā
Seniñ luţfuñla ey dost Hudā-ābād olur göñlüm
- Hasūdān tīşe-i cevri-i hasedle bī-huden yıkmış
Girü şimdi yeñiden yapılip bünyād olur göñlüm
- Fıraķıñ hāşılı leb-rīz etdi sāhe-i kalbim
Eyā kān-ı 'adālet ba'd-'z-īn pür-dād olur göñlüm
- 5 Seniñ ism-i şerīfiñle tevessül etmede mādām
Sürürından hayāt bulup yeni icād olur göñlüm
- Egerçi vādī-i nā-kāmīde hayretde idi dil
Umaram ki bugün āgāh olup irşād olur göñlüm
- Olup çün himmetiñ rehber kuluña yā habīballāh
Murādı sevine pā-bende-i mirşād olur göñlüm
- [9] Ümīdim maḥlaşım gibi fevz bulmaḫdadır *Fevzī*
Karīben luţf-ı Haḫ ile feraḫ-mu'tād olur göñlüm

8

- 1 *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
Şübhesiz kânün-ı Haḫdır şer'-i pāk-i Muştafā
Her kim i'rāz eyler ise ḫasbunāllāh-i kefā
- Ey 'azīzim her umūruñ şer'e taţbīk eyle kim
Bulasın 'ömrüñde dā'im rāḫat u zevḫ u şafā
- Görmedim 'ālemde hīç dūşmān-ı şer'īñ rāḫatın
Mülk ü mālī tārümārdır kendi dūçār-ı cefā
- Çün demişdik ümmetim Peygāmbere rüz-ı elest
Şimdi tut mīzān-ı şer'ī eyleyip 'ahde vefā
- 5 *Fevzī* müftü olduğundan şöyle iftā eylemiş
El-cevāb şer'-i şerīfdir cümle emrāza şifā

9

Medīne-i münevverede hādīmü's-şer'-i şerīf iken maḥkeme-i şer'iyye dīvārında beyt-i mükerrer-i ātīyi görüp bi'l-ahz teberrüken bir vech-i ātī bir terci'-i bend eylemiştir

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*
- 1 Sezâdır ketb olunsa hükm-i ātī 'arş-ı a'lâda
Ki maḥbûldür bu hükmün hâkimi bil 'ind-i Mevlâda
Muşaddaḡdır me'ālī meclis-i hükkâm-ı 'ulyâda
Şaḡın zann etme kim bu bir taşavvur şaḡn-ı hülüyâda
Râzî-i şer'-i şerīf olmayanın dünyâda⁷
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 2 Hâḡḡı bâtıldan eder çünki şer'at tefrīḡ
Her sözünde verilir kendüye Hâḡ'dan tevfiḡ
[10] Bâtılu tekzīb eder hâḡḡı hemîşe taşdıḡ
Hâşılı hâşşdır aña hükmde taḡḡık tedḡık
Râzî-i şer'-i şerīf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 3 Her ne hükm eyler ise şer'-i şerīf ol râzî
Çünki ḡayr heme müstaḡbel ü ḡal u mâzî
Şer'-i tâb-nâkladır ol bu hükümde kâḡî
El-ḡazer etme rücû' olma bu sözden kâḡî
Râzî-i şer'-i şerīf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 4 Kullara Hâḡ'dan 'ināyet biliñiz şer'-i şerīf
Herkese rāh-ı hidāyet biliñiz şer'-i şerīf
'Āleme şavn u ḡimāyet biliñiz şer'-i şerīf
Muḡlaḡā bâb-ı 'adālet biliñiz şer'-i şerīf
Râzî-i şer'-i şerīf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 5 İttibā' eyleyeni mevsal-ı her ni'met olur
Def'-i zillet ederek mūrīş-i her 'izzet olur
Rāfî-'i ḡadr u bahā cālīb-i her rıf'at olur
Eñ nihāyetde bilā-şek sebep-i vuşlat olur
Râzî-i şer'-i şerīf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 6 *Fevziyâ müftî iseñ şöylece kııl sen ifnâ*
Böyle ifnâ edeniñ hīç olamaz ḡavli ḡaḡā
[11] Belki Hâḡ'dan bulur elbette fuyüzāt u 'aḡā
Cümle āyāt ü eḡādīş bunu söyler ḡattā
Râzî-i şer'-i şerīf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda

⁷ Bu beyitten itibaren *Fei'lâtün Fei'lâtün Fei'lâtün Fe'ilün* kalıbı ile devam edilmiştir.

10

Medîne-i münevvere mevleviyetine ta‘yîn olduğunda varmazdan evvel ravza-i muṭahharaya taḳdīm eylediği ‘arz-ı hâldir

1 *Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*
Ey hayât-ı ma‘neviyyeyle olan Ḥayy-ı ḥabîr
V‘ey ḥabîb-i ḥazret-i Yezdân-ı zû‘l-iḥsân kadîr

‘Arz olundu lâ-muḥâle ravza-i tâb-nâkıña
Kim edildi ḥidmet-i ‘ulyâña ta‘yîn bu ḥaḳîr

Çünkü her bir yevm-i eşnîn ‘arz olunur ravzana
Ḥayr u şer aḥvâl-i ümmet cümle kıtmîr u neḳîr

Etdiler ya‘nî Medîne kâḳsı bu bendeñi
Yazdı ḥattâ emr-i sultân ile fermânın debîr

5 Gerçi lâzım etmek isti‘fâ beyân-ı ‘acizile
Lakin etdim i‘timâd ben luṭfuña oldum cesîr

İşbu ni‘met muḳteżâ-yı sebḳ-i taḳdîrdir baña
Yoḥsa ḥâşâ diyemem kim müsteḥaḳdır bu faḳîr

Ḥidmet-i ‘ulyâña çesbân kimdir ‘âlemde ‘aceb
Olsa da derbângâhıñ çün heme şâh u vezîr

[12] Yâ ‘aceb mi olsalar çârüb-keşân-ı âsitân
Bâb-ı ravzañda gelip bi‘l-iftihâr mîr u âmir

Çünkü Cebrâ‘îl ü Mikâ‘îl gelip rûmâl olup
Bâzbân-ı ittifaḳ derler bu câ ni‘me‘l-maşîr

10 Her ki şer‘ ü sünnetiñle ‘âmil olmuş dâ‘imâ
Yâverî-i ḥazret-i Bârî aña olmuş zahîr

Her ki şer‘ ü sünnet-i pâkiñden i‘râz eylemiş
Ḥaybet ‘uzemâya dūçâr olarak olmuş ḥasîr

Zînet-i şer‘-i güzîniñle müzeyyen olanıñ
*Küllü anin fâyiḥun fî-rev‘ihi miskun ‘abîr*⁸

Sünnet-i zehrâ-yı pâkiñle münevver olanın
*Küllü ḥînin lâyiḥun fî-ḳalbihi bedrun münîr*⁹

⁸ Her an O‘dan misk ve abir kokusu eser.

⁹ Her an kalbinde aydınlatici bir dolunay parlar.

Şad hezārān ḥamd u şükr olsun cenāb-i Rabbime
İnnehu a 'ḫā murādī zalike 'l-faḍli 'l-kebir'¹⁰

Şad şalāt u şad selām olsun saña her şubḥ u şām
İzā 'tā lutfun 'azīmun minke li 'l-ḳalbi 'l-kesīr'¹¹

15 Yā Resūlallāh luṭfen ḳıl i 'āne 'ācize
Tā mufavvaḳ eylesin her ḫālde ol Rabb-i naşīr

Çün buyursuñ nīm-nigāḥ merḥamet bir ferdessin
Şübhesiz olur yesīr 'ālemde her emr-i 'asīr

Sen i 'āne etmemekle Ḥaḳ muvaffaḳ ḳılmasa
Muṭlaḳ olur kemteriñ ma 'yūb u her ḳarı nekīr

Yā ḥabīballāḥ daḫīlek bābīña etdim penāḥ
Bu dil-i şikestemi sen eyle luṭfuñla cebīr

[13] Hem de ḳıl ḫünkārımız Ġāzī Ḥamīd Ḥān'a nigāḥ
Tā ki gelsin bābına her ānda bir peyk-i beşīr

20 Çün cenābīñ mü' mine tebşīr-i büşrā eyleyip
Ba 's olunduḳ düşmenāne olmaḡa dā 'im nezīr

Ey şeh-i şāḥān-ı kevneyn eyle tezyīd-i 'aṫā
Tā ki bulsun ümmetiñ *Fevzī* dehā feyz-i keşīr

11

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün
1 Seniñ bābīñ bize bāb-ı rehādır yā Ḥabīballāḥ
Türābı māye-i ḳadr u bahādır yā Ḥabīballāḥ

Günāḫkārān-ı ümmet āyes olmaz bāb-ı luṭfīnda
Ki her bir luṭf-ı pākiñ müzdhādır yā Ḥabīballāḥ

Ne mümkün ḳaleme ta 'dād-ı ḫüsn evşāfīñ zīrā
Ḥişāl-i ḫübteriñ bī-intihādır yā Ḥabīballāḥ

N'olur mir'āt-i rü'yāda cemāliñ görse dū-dīdem
Seni görmek derūnda müştēhādır yā Ḥabīballāḥ

5 'Aceb mi āteş-i 'aşḳıñla sūzeş olsa ḳalbinde
Yanan şevḳiñle çün ehl-i fenādır yā Ḥabīballāḥ

¹⁰ O bana muradımı verdi, bu büyük lütüftür.

¹¹ Kırık kalbe senden büyük bir lütuf geldiğinde.

Şefâ' at çün diger dergâha gitmez ümmetiñ *Fevzî*
Seniñ dergâh-ı pâkiñ müntehâdır yâ Hâbîballâh

12

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gitdi idbâr yâ Hâbîballâh gelip iqbâl-i tām
Sāye-i luṭfuñda ḥāşıl oldu dil-ḥ'āh u murād

Fevzî'ye çünki teşāḥḥüb eylediñ dünyâda sen
Hem şefî'î ol eyâ şâh-ı rûsul rûz-ı kıyām

13

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Merḥamet kıl tüt elim ey dest-gîr-i bî-kesân
[14] Çün elin tütdukların hep buldu ḥayrât-ı ḥisân

Destiñe mevdü' mejeng-i kenz-i elṭâf-ı Hudâ
Sensin ey şâh-ı risâlet 'âleme iḥsân-resâ

Şemme-i büy-ı Medîneñ tâzeler bâğ-ı dili
Şanki rûz u şeb yağar berkine bārân-ı nîsân

Ḳadriñi dāreynde 'ālî kıldı Yezdân-ı Kerîm
Bilmeseler de ne ğam anı ğürûh-ı nâ-kesân

5 Maḳşad-ı *Fevzî* hemân iḥsânın etmek niyâz
Yoḥsa medḥinden seniñ 'âciz heme kilik ü lisan

14

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Benim sen bâ'îş-i her ni'metimsiñ yâ Resûlallâh
Dü-'âlemde şefî'-i tōhmetimsiñ yâ Resûlallâh

Ne deñli mücrim olsam da ümîd kaç' eylemez senden
Efendimsiñ seniyyü'l-himmetimsiñ yâ Resûlallâh

Hemîşe mazḥar-ı iḥsânın olmaqlıkdıyım zîrâ
Velîyü'-n-ni'met-i bî-minnetimsiñ yâ Resûlallâh

Seniñ ben sāye-i bâl-ı hümây-ı luṭfuña girdim
Anıñçün mürîş-i her devletimsiñ yâ Resûlallâh

5 Dil-i *Fevzî* sürür-cüyândır senden efendim kim
Şefî'im kâşif-i her ğummetimsiñ yâ Resûlallâh

15

- Mefâ'ülün Mefâ'ülün Mefâ'ülün Mefâ'ülün*
1 Cihânda her işim maḥz-ı günâhdır yâ Resûlallâh
Sevâd-ı 'aybla rüyum siyâhdır yâ Resûlallâh
- Zünübümdan o rütbe kâbil-i sūzeş ki bu cismim
Serî'an yanmada mişl-i giyâhdır yâ Resûlallâh
- [15] Benim çârem nedir ey çâre-sâz-ı cümle-i 'âlem
Ki endūhumla dil pür âh u vâhdır yâ Resûlallâh
- Eger dâreynde olmazsañ müderris ben siyekâre
Emân feryâd ḥâlim pür tebâhdır yâ Resûlallâh
- 5 Egerçi rû-siyâhım keşret-i cürm ü günâhımdam
Velî gönülüm benim pür intibâhdır yâ Resûlallâh
- Efendim çünki maḥbūlu'ş-şefâ'atsın dü-'âlemde
Benim âzâdlığım bî-iştibâhdır yâ Resûlallâh
- Münevver oldu ser-tâ-pâ cihân nūr-ı zuhūruñla
O yüzden kalb-i mü'min hemçü mâhdır yâ Resûlallâh
- Nihâyetdir dü-'âlem *Fevzî* muhtâc-ı şefâ'atdir
K'o bî-çâre güneşle kec külâhdır yâ Resûlallâh

16

Yirmi sekiz harfleriñ kâfiyeleri üzre na't-ı şerîf-i müseddesdir¹²

- Mefâ'ülün Mefâ'ülün Mefâ'ülün Mefâ'ülün*
1 Eyâ sulṭân-ı kevneyn dergehiñdir cennetu'l-me'vâ
Ḥaḳîkat sāye-i luṭfuñ imiş ol sāye-i tūbâ
Zülâl-i ḥubbuñ oldu Hızır u İlyâs'a ḥayât-baḥşâ
Vücūdu hep cenâbıñ sāyesinde buldu her eşyâ
Ḥayâta kıldı bâ'ış çünki zâtiñ Ḥazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ
- 2 Kudūmuñçün güşâde âsümânda kâffe-i ebvâb
Maḳâm-ı Kâbe kavseyndir seniñçün minber u mihrâb
[16] Cemâl-i enveriñden muḳtebesdir pertev-i mehtâb
Hem oldu ḳurş-ı ḥurşîd şu'le-i ḥubbuñ ile pür-tâb
Ḥayâta kıldı bâ'ış çünki zâtiñ Ḥazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ

¹² Bk. Baybara, Neriman. (2007), Kureyşî-zâde Mehmet Fevzî Efendi Hayatı ve Eserleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s. 152-157.

- 3 O zāt-ı hâlik-i bî-çün cenâb-ı kâdiyu'l-hacât
Seniñ taşdîkiñe inzâl buyurdu muhkem-i âyât
Ki tâ i' lān-ı diniñçün deñilsin 'āleme rāyāt
Saña maḥşûş efendim ḥaşılı her eşref-i hâlât
Hayāta kıldı bā 'iş çünki zātuñ Hazret-i Mevlā
İnāyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönñümü ihyā
- 4 Dür-i yektā-yı baḥr-i 'ilmsin bî-sāni vü şaliş
Ki sensin dāniş u fazl-ı fuḥūle muṭlaqā bā 'iş
Ne mümkün 'ālim-i 'ālem ḥuzūruñda ola bāḥis
Nihāyet cümle mevcūdāt seniñ sāyeñdedir mākis
Hayāta kıldı bā 'iş çünki zātuñ Hazret-i Mevlā
İnāyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönñümü ihyā
- 5 Kuluñdur cümle ümmetden ziyāde luṭfuña muḥtāc
Hezārān ni' mete nā' il buyursuñ yine dīdem ac
Çü baḥr-i cūdiña nisbet eḳalldır ebḥur u emvāc
Emān kılma şefā' at defterinden bendeñi iḥrāc
Hayāta kıldı bā 'iş çünki zātuñ Hazret-i Mevlā
İnāyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönñümü ihyā
- 6 Şalāt u hem selāmıñdır sa'ādet bābına miftāḥ
[17] Hiç olmaz eyleyen terk-i şalāt dāreynde iflāḥ
Şalāt üzre anıñçün nefsim e tmekdeyim ilḥāḥ
Cenābıñda dil-i nā-şadı mı luṭfuñla kıl efrāḥ
Hayāta kıldı bā 'iş çünki zātuñ Hazret-i Mevlā
İnāyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönñümü ihyā
- 7 Ten-i füccār ile nemş iltihāb u tābiş-i dūzaḥ
Hemīn iḥrāk-ı mücrimmiş hemīşe ḥ'āhiş-i dūzaḥ
Dem-ā-dem nām-ı müznibmiş şadā vü nāliş-i dūzaḥ
Velākin ḥasretinden ehven imiş āteş-i dūzaḥ
Hayāta kıldı bā 'iş çünki zātuñ Hazret-i Mevlā
İnāyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönñümü ihyā
- 8 Uyup nefse günāh-ı şad-hezār etdim emān feryād
Şefā' atle eger kılmaz iseñ ben mücrimi dil-şād
'Azāb-ı kabır u dūzaḥ ḥālimi ger eylese berbād
Terahḥum kıl ricā eyle ki kılsın Ḥaḳ beni āzād
Hayāta kıldı bā 'iş çünki zātuñ Hazret-i Mevlā
İnāyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönñümü ihyā
- 9 Sen ol şāh-ı dü- 'ālemsin ki ḥükmüñ herkese nāfiz
Degil sāde bu 'abd-i nā-tüvān u bî-kese nāfiz
Ne ğam ger olmasa ba'zı aḥass u nā-kese¹³ nāfiz
Çün oldu bî-tereddüt her ecell ü enfese nāfiz

¹³ Metinde “nā-kese vü nāfiz” olarak yazılmıştır.

- Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gön'lümü ihyâ*
- [18]
- 10 Kuluñda bir kemîne ümmetim yâ Aḥmed-i muhtâr
Dilenciñim der-i luṭfuñda iḥsân beklerim her bār
Şefâ'atdir baña iḥsân emân yâ seyyide'l-ebrâr
Kerem kıl rahm ü şefkat eyleyip kılma beni âzâr
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gön'lümü ihyâ*
- 11 Efendimsin benim nāmım şefâ'at defterine yaz
Ki her dem murğ-i meylim evc-i 'ișyânda ider pervâz
Birin itmâm edince eylerim diger günâh âgâz
Kuluñdur çünki dünyâda hemân bir mücrim-i serbâz
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gön'lümü ihyâ*
- 12 Ricâ-yı 'âcizânem dergehiñde olmasın ma'kûs
Olup sâyeñde mes'ûd her günüm hiç olmasın menḥûs
Çerâğ-ı 'aşq u ḥubbum sönmesin mânende-i fânûs
Şefâ'at yâ Habîballâh ki gön'lüm kalmasın me'yûs
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gön'lümü ihyâ*
- 13 Derünüm nâ-pezîr-i pendlikde şan kıatı bir taş
Ki çeşmimden nedâmetle çekide olmuyor hiç yaş
Recâ kıl görmesin¹⁴ ey dost Settâr zenb u 'aybım fâş
Fedâ olsun saña ey cân-ı cânân her revân u baş
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gön'lümü ihyâ*
- [19]
- 14 Şuña bünyân-ı taşdıķım benim pek emten u merşûs
Ki 'uzmâ-yı şefâ'at rûz-ı maḥşerde saña maḥşûs
Kılındı naşş-ı Kur'anla kabûl-ı maṭlabıñ manşûs
Emân düzaḥda ḥayyât kılmasın memşûs
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gön'lümü ihyâ*
- 15 Emân ey faḥr-ı 'âlem v'ey ḥabîb-i ḥazret-i Feyyâz
N'ola nûr-ı mübeyyen ravzañ etse kabrime îmâz
Ki tâ nâr-ı firâkıñ kılmasa bu bendeñi irmâz
Efendim dest-gîr-i mücrimânsın kıl beni inhâz
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
'İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gön'lümü ihyâ*

¹⁴ Metinde كوكمسون olarak yazılmıştır.

- 16 Benim levh-i fu'adım nokta-i ğaflet ile menkût
Süveydâ-yı derûnum hatt-ı 'ısyânât ile mahtût
Velâkin habl-i ümmîdim der-i ihsânîna merbût
Çü kıldıñ sen şefâ'at sofrasın mücrimlere mebsût
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ
- 17 Şefâ'atle beni kıldıkda ey 'âlî-himem maḥzûz
Bu luḥfuñdan teşekkürle olur cümle ümem maḥzûz
Bizi mādām ki kıldıñ va'dile yâ ze'l-kerem maḥzûz
Anı incâzla kıl luḥf edip yevme'l-nedem maḥzûz
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
[20] *İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 18 Uşul-ı zulmet-i küfrü olup şimşirle kâmi'
Yaḳıp fânûs-ı tevḥîdi cihâmı eylediñ lâmi'
Cemî'-i kavlı u fi'liñ oldu bî-şek 'âleme nâfi'
Emân ol eyleyip şefkat bu mücrim ümmete şâfi'
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ
- 19 Dirîğâ şun' u fi'l-i ma'şiyetden olmadım fâriğ
Şebân-rüz irtikâb-ı maḳbahatden olmadım fâriğ
'Amelsiz ḥalka pend u mev'izatdan olmadım fâriğ
Yine dergâha 'arz-ı ma'zeretden olmadım fâriğ
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ
- 20 Şu günden tâ beni ḥalk eyledi Ḥaḳ beyn-i nûn u kâf
En aşğar cürm ü 'ısyânım olur mânend-i küh-ı Kâf
Baña eylerse eyler ol şefâ'at bahrı pâk u şâf
Emân ey nûr-ı 'âlem kıl derûn-ı türemi şeffâf
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ
- 21 Eyâ dost-ı Ḥudâ olmuş saña cümle cihân 'aşık
Bu mevcûdât-ı dünyâdan diğeri ehl-i cinân 'aşık
[21] Gül-i vaşlıñ kılıp arzû eder âh u fiğân 'aşık
Günâhkârsam daḫi gönülüm yine oldu inan 'aşık
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ
- 22 Cenâbıñdır şeh-i encüm sipâh-ı kişver-i *levlâk*¹⁵
Ki ḥâḳ-i na'liñ oldu kuḥl-i pâk-i dîde-i eflâk
Selâmıñçün şeb-i mi'râc[da] şaf-beste idi emlâk
Ḥuşûşâ oldu Cebrâ'îl deriñde bende-i çâlâk

¹⁵ "Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım." mealindeki kudsî hadis. (Yılmaz, 1992: 113)

*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*

- 23 Olunduñ 'ayn-ı rahmet olmak üzere 'āleme irsāl
Ki kıldıñ haylî noqşānātı teşrîfîñ ile ikmāl
Niçe 'uşşākı kıldı da 'vetiñ ma 'şükına işāl
Anıñçün olduñ ey dost-ı Hudâ şâyeste-i ibcāl
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 24 'Utārid tırs-ı eflāka medīhan kılmada terkīm
Gül ü bülbül gülistānda kaşīdeñ itmede tanzīm
Cenābıñla olundu çünki her noqşānhā tetmīm
Kıldı yümñ-i teşrîfîñ 'umūm-ı 'āleme ta'mīm
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 25 Eyā şāh-ı dü-'ālem v'ey habīb-i Hazret-i Yezdān
[22] Saña ümmet verilmişdir 'umūmen cinn ile insān
Aña bürhān için inzāl olundu āyet-i Qur'an
Şefā'atle emān kırtar beni kim yakmaya nīrān
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 26 Gelir gülzār-ı ravzāñdan dimāğ-ı 'aşıka hoş-bü
Ki zāten hü-y-ı cismiñden alınmış her gül ü şebbü
Şalāt itse sezādır rühuña cismimdeki her mü
Seniñ sāyeñde oldu çünki gönülüm nūr ile memlū
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 27 Kemīne bendeñim dergāha geldim yā Resūlallāh
Günāh-ı bī-şumār etdim yañıldım yā Resūlallāh
Şefi' u'l-müznibīnsin ben de bildim yā Resūlallāh
Anıñçün 'arz-ı hālīm saña kıldım yā Resūlallāh
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 28 Niyāz-menddir deriñden bevni her ān ümmetiñ *Fevzî*
Ki sāyeñde hemīşe ola şādān ümmetiñ *Fevzî*
Ve hem lāyık mıdır kim ola sūzān ümmetiñ *Fevzî*
Şefā'at kıl ki bulsun 'afv u gufrān ümmetiñ *Fevzî*
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtuñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*

[23]

17

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

1 Dergeh-i pâkiña geldim yâ Resûlallâh meded
Eyle hâl-i pür-melâlime terahhüm kııl meded

Zât-ı pâk-i ekremiñdir bâ 'iş-i baş-ı zemîn
Hem seniñçün tırdurur Haq âsimânı bî- 'amd

'Ömrüm içre eyleyip nefis ü hevâya ittibâ'
Şad dirîğ kim işledim cürm ü günâh-ı bî- 'aded

Cüy-ı gönülüm süy-ı pâkiñe revân olmağ diler
Ancağ işbu seng-i cürmüm pîşine olmağda sed

5 Gerçi bir mücrim günâhkârsam da lakin şübhesiz
Mü' minim ber-vefķ-i emr-i *ķul huvallāhu aħad*¹⁶

Sen yine luř eyleyip eyle şefâ 'at bendeñe
Çünkü evsa 'dır efendim rahmet-i Rabb-i Şamed

Ümmetiñ *Fevzî* za 'ıf u bî-şekîbdir el-emân
Semtine hîç gelmesin dâreynde bir hüzn ü kebed

18

Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün

1 Yâ Resûlallâh 'aybem şad hezâr
Tâ şudem ez-ħāk-i pāyet şermsār
Tu be-baħş in ümmetet-rā iftiħār
Bâ-şefâ 'at gerd nī yevmu 'l-firār
Men be-cüyem k'ez Hudāy-ı Kirdkār
*Ber-revānet bād şalāt-ı bî-şumār*¹⁷

2 Çun tu hestî bâ 'iş-i cümle vücūd
Āmedî der-in cihān bā-nef' u sūd
[24] Dā' imā būdî be-mā ihsān nümūd
Ez-berāy-ı ān şude vācib dūrūd
Men be-cüyem k'ez Hudāy-ı Kirdkār
*Ber-revānet bād şalāt-ı bî-şumār*¹⁸

3 Çünkü geştî ķurb-ı Yezdān-rā eħaķ
Maħż-ı nî 'met kerdeet Rabbü 'l-felaķ

¹⁶ De ki: "O, Allah'tır, bir tektir." İhlās Sûresi/1

¹⁷ Yâ Resulallâh! Yüz bin kusurum var. Senin hâk-i pâkinde utangaç bir hâldeyim. Sen ümmetine iftiħar baħşet. Kaçışın olmadığı günde şefaāt eyle. Ben Allâh Teâlâ'dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

¹⁸ Bütün varlıkların yaratılış sebebisin. Bu dünyaya fayda ve güzellikle geldin. Bize daima ihsanla göründün. O'nun için salat ve selam vaciptir. Ben Allâh Teâlâ'dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

‘Ayn-ı rahmet âmedî ber-cümle hıalâk
Münkirânet şud ‘iķâb-râ müsteħâk
Men be-cüyem k’ez Hudây-ı Kirdkâr
*Ber-revânet bād şalât-ı bî-şumâr*¹⁹

4 Men turâ ey nûr-ı ‘âlem ‘âşıkam
Lîk her ehl-i güneh-râ sâbıkam
Ger günâhkârem velâkin şadıķam
Bâ-heme ehl-i niyâz-râ lâhıkam
Men be-cüyem k’ez Hudây-ı Kirdkâr
*Ber-revânet bād şalât-ı bî-şumâr*²⁰

5 *Fevziyem* h’âhende-i fevzem emân
Çun kuned ğam ķadd-i men hemçun kemân
İlticâ kerdem be-tû nâle-künân
Kun terahhum ey şeft’-i mücrimân
Men be-cüyem k’ez Hudây-ı Kirdkâr
*Ber-revânet bād şalât-ı bî-şumâr*²¹

19

Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün
1 Saña elḥamdulillâh ümmet oldum yâ Resûlallâh
[25] Anıñçün nâ’il-i şad ni’met oldum yâ Resûlallâh

Hemîşe vâm-ı gerdândır baña taḥdiş-i iḥsânıñ
Ki ben sâyeñde şâhib-devlet oldum yâ Resûlallâh
Şefâ’atkârlığıñ kılmaķdasın icrâ bize her dem
Ki tâ âzâde-i her kürbet oldum yâ Resûlallâh

Edip ben ḥürmet-i pâkiñle bir bühtândan istiḥlâş
‘Aķibinde beriyyü’l-zimmet oldum yâ Resûlallâh

5 Ğulâm-ı deriñe ‘ulyañ olup *Fevzî* gibi ben de
Bilâ-reyb sezây-ı cennet oldum yâ Resûlallâh

20

Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün
1 Eyâ şâh-ı rûsul dergâha geldim kıl baña iḥsân
Şefâ’at sâ’iliyem eyle luḥfuñla beni şādân

¹⁹ Cenâb-ı Hakk’ın yakınlığına en layık olan sensin. Feleklerin Rabbi, bütün nimetleri sana verdi. Bütün yaratılmışlar üzerine rahmet pınarı olarak geldin. Seni inkâr edenler azaba müstahak oldu. Ben Allâh Teâlâ’dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

²⁰ Ey nur-ı âlem! Her ne kadar (günahımla) bütün ehl-i günahı geçmişsem de ben sana aşığım. Gerçi günahkârsam da sana sâdikim ve niyâz ehlinin tamamıyla beraberim. Ben Allâh Teâlâ’dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

²¹ *Fevziyim*, o fevzden eman istiyorum. Çünkü gam boynumu bir keman gibi büktü. İnlereyere sana iltica ediyorum. Günahkârların şefaatchisi bana merhamet et. Ben Allâh Teâlâ’dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

Hırās-ı âteş-i duzâhla lertzandır benim gönlüm
Tesellî bahş olup eyle dil-i nālânımı handân

Sipih-r-i dilde hatt-ı istivâda mihr-i taşdıķım
Ki her ân ‘âlem-i cân u ten üzre olmada rahşân

Nihâyet şöyle îmân u yakînim var ki kalbimde
Hezârân mekrle ifsâda kâdir olmuyor şeytân

5 Velâkin zâhiren cürm ü kuşurum çok günehkârem
Anı da sen ricâ kılsañ bağışlar Hâzret-i Mennân

Ža’ifem nâ-tüvânem ‘âcizem min-küllü vech ben
Günâhımçün eger ihrâķ iderse neyleyim nîrân

Emân ey fahr-ı ‘âlem nâzenîn-i Hâzret-i Mevlâ
Müderris ol şefâ‘at kıl ki nâra olmayam süzân

[26] Seni mādâm kim Hâķ rahmete’l-ħalk göndermiş
Bu kemker ümmetiñ *Fevzî*’yi kılma ye’sle giryân

21

1 *Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün*
Benim deryâ-yı cürmüm bî-kenârdır yâ Resûlallâh
Anıñçün zevraķ-ı dil mevc-ħ‘ardır yâ Resûlallâh

Dü-‘âlemde şefâ‘at eylemezseñ ben günehkâre
Benim dâreynde her kârım ħasârdır yâ Resûlallâh

Zelâl-i rahm u şefkatle söğündür âteş-i ħüznüm
Ki ħalb yanıp yakılmakda çü nârdır yâ Resûlallâh

N’olur nür-ı zuhûr gele derûnum eyleseñ rahşân
Ki ez-ħaylî derûnum tîre-dârdır yâ Resûlallâh

5 Ķuluñ *Fevzî* günehkârsam da olmam nâ-ümîd zîrâ
Senüñ ihsân u cüduñ bî-şumârdır yâ Resûlallâh

22

1 *Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün*
İmâmü’l-enbiyâsın sen daħilek yâ Resûlallâh
Himâmü’l-eşfiyâsın sen daħilek yâ Resûlallâh

Ĥaĥib-i minber-i *levlâke levlâk*²² zât-ı pâkiñdir
Ĥabîb-i kibriyâsın sen daħilek yâ Resûlallâh

²² “Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” mealindeki kudsi hadis. (Yılmaz, 1992: 113)

Cenâb-ı pâkiñe sultân-ı kevneyn dendi dâreynde
Ki mañbûb-ı Hudâsın sen dañilek yâ Resûlallâh

Heme envâr-ı ‘âlem muñtebesdir nûr-ı cebheñden
Meh-i burc-ı ‘alâsın sen dañilek yâ Resûlallâh

- 5 Hemîşe ümmetiñ *Fevzî* ‘inâyet-cüy-ı bâbıñdır
Aşıl şâhib-‘atâsın sen dañilek yâ Resûlallâh

23

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

- 1 Cevher-i kân-ı risâlet sensin ey dost-ı Hudâ
[27] Ol sebebden nâm-ı pâkiñdir Muñammed Muştafâ

Şâh-ı iklîm-i şefâ‘at sensin ey kân-ı kerem
Ol cihetden dergehiñdir ‘âlemîne mültecâ

Vâkıf olduñ *üdnü minnî*²³ bezminiñ esrârına
Şol zamân kim oldu zâtıñ şâ‘id-i fevka‘l-‘ulâ

Bu namâz ve bu niyâz ve ‘iyd u cum‘a cümlesi
Hep seniñ sâyeñde farzdır mü‘minîne bî-riyâ

- 5 Bir kemîne ümmetiñdir bu *Muñammed Fevzî* çün
Olmasun rüsvây-ı ‘âlem cürm ile rüz-ı ceza

24

Elli sekiz senesi Mekke-i Mükerrreme’ye gidip huñzûr-ı Ka‘be-i Mu‘azzamada evvelâ ‘Arabî tefsîr-i şerîf ve ba‘dehu ‘Arabî ‘ibâreyî Türkçe taqrîr ederek tedsîs eylediği sene Hacc-ı Ekber olduğu meşellü seksen altı senesi Medîne-i Münevvere mevleviyetiyle li-ecli el-ğacci‘ş-şerîf Mekke-i Mükerrreme’ye gitdiğinde dağı Hacc-ı Ekbera mutesâdif olduğu cihetle söylediği ğazel teberrûken bu mağâma derc olunmuşdur

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

- 1 Müjde eyler yümn ü feyz-i âfiyi bu sâl hâl
Çünkü Hacc-ı Cum‘a ya‘nî Hacc-ı Ekberdir bu sâl

Bil ki ol ğün vağfede lebbeyk lebbeyk dense ger
Der cevâbında dağı lebbeyk Hudây-ı Zü‘l-celâl

İşte yetmiş hacc şevâbı bundadır bî-irtibâb
Cümle haccâc eylesin bâ-kağl-ı büşrâ iktiğâl

Âh ne devlet ne sa‘âdet Hacc-ı Ekber eylemek
Herkese kılsın müyesser ol Cenâb-ı Zü‘l-nevâl

²³ Bana yaklaş.

- 5 Hâl-i vakfe her sene dîvân-ı Hakk'a tırmadır
[28] Sen de ol dîvânda tır gel eyle terk-i ibtihâl
- Vakfegâh-ı meş'ar-ı pāk ile bāb-ı Ka'be'de
Müstecābdır her du'ā eyle murādātın su'āl
- Ol maḳāmāt-ı mübārekde niyāz et sıldıla
Tā ki def' etsin belā yāyı Cenāb-ı len-yezāl
- Nuşret ü te'yîd-i Mevlā-yı ğayūr eyler zuhūr
Düşmānına ğālib olsun ceyš-i İslām bî-ḳıtāl
- Beyt-i Hakk'da her-cāyî mihmān-ı Hakk'dır zîrā kim
*Ḳad atānî el-hāccu vefdā*²⁴ der Cenāb-ı bî-mişāl
- 10 Sen sa'îd mi yā şakî misin edersin iştibāh
'Aşk u şevḳ-i Ka'be oldu hüsn-i encāmıña dāl
- Zāhiri nūr-ı siyāh u bātını nūr-ı İlāh
Ka'betullāhdır ki olmuş nazregāh-ı bî-zevāl
- Çeşm-i ḳalbiñ ger ğüşāde olsa da etsin nigāh
Hep melā'ik rüz u şeb nāzil olur bā-feth-i bāl
- İttifāḳ üzre aşıl efḳāl 'ibādet Mekke'de
'Umredir hem Ka'be'yi etmek tavāf rüz u leyāl
- Bir de İbrāhîm maḳāmın ḳıl muşallî ittiḳāz
Naşş-ı Ḳur'ān üzre zîrā ol maḳāmdır 'āl-i 'āl
- 15 Eyle nüş hem kevşer-āsā āb-ı zemzemden alıp
Çün şifādır ola her bir derd u emrāzıñ mezāl
- Hakkına dinse sezādır *lezzetu li's-şāribîn*²⁵
Ḳalmaz aşlā teşnelikden ḳācet-i şurb-ı zelāl
- [29] Ba'dezā el-ḳac varıp da ravza-i Peyğambere
'Aşk ile de eş-şalātu ve's-selām bî'l-ibtihāl
- Dıḳḳat et lākin kemāl-i ihtirām etmeklige
Çünkü eyler terk-i hürmet celb-i zill u ibtizāl
- Bārekallāh *Fevziyā* ni'me't-teşādüf bu sene
Şübhesiz ḳaḳında işbu Hacc-ı Ekber ḳayr-ı fāl

²⁴ Gurup hâlinde hacca gidenler bize geldiler.

²⁵ "...İçenlere lezzet veren kadehler..." Saffat Sûresi/46

Mevlid-i şerîf okutmak ve Hacc-ı Ekber etmek ve Medîne-i Münevvere'ye varıp Hazret-i Sultānu'l-enbiyāyı ziyāret eylemek cümlesi muṭlaḳā Cenāb-ı Hāḳḳ'ın tevfiḳāt-ı şamedāniyesiyle ḥāşıl olur. Ni'me 'uzmādan bulunduḡu cihetle tevfiḳ-i Hāḳ'da söylediḡi ḡazel teyemmūnen bu maḳāma yazılması tensīb olunmuşdur

1 *Fe 'ilâtün Fe 'ilâtün Fe 'ilâtün Fe 'ilün*
Şübhesiz rehber-i şeh-rāh-ı selāmet tevfiḳ
Her ḫatardan eder insānı şıyānet tevfiḳ

Ne büyük devlet ü ni'metdir olursa kişiye
Cānib-i Hazret-i Yezdān'dan 'ināyet tevfiḳ

Öyle bir mürşid-i a'zamdır o kim 'ālemde
Sālikāne eder ihsān-ı kerāmet tevfiḳ

Telḫ-kām olmadı dünyāda muvaffaḳ zātlar
Çünkü her bār eder irāş-ı ḫalāvet tevfiḳ

5 *Ḳuvvet u miknet-i şāhān olamaz tevfiḳsiz*
Çün verir şevket-i sultāna metānet tevfiḳ

[30] Her ḡazāda nuşarāt ile fütūḫāt ḫazır
Ger ederse saña te'yid u i'ānet tevfiḳ

Her ki tevfiḳden 'ārī odur aḫmak muṭlaḳ
Anca baḫşende-i her 'aḳl u dirāyet tevfiḳ

Dā'imā zūll ü ḫaḳāret görür ehl-i ḫizlān
Verir aşḫābına bil şān u şerāfet tevfiḳ

Ol ki tevfiḳe refiḳdir bulur 'ālemde zafer
Çünkü eyler aña her kārda şāḫābet tevfiḳ

10 *Şer'-i pākinden eden i'rāz olurmuş gümrāh*
Ehl-i şer'e eder elbette hidāyet tevfiḳ

Hāl u ḫaluñla de Allāhü veliyyü't-tevfiḳ
Tā ki olsun saña hercāide rāyet tevfiḳ

Sū-i maḳşūda ararsañ seni irşād edeni
Seni ol sūye eder *Fevzî* delālet tevfiḳ

El ḫamdu lillāhi 'alā't-tamām ve's-şalātu ve's-selāmu 'alā ḫabībihi ve resūlihi ve nebiyyihi seyyidü'l-enām ve 'alā ālihi ve aşḫābihi'l-kirām. Allāhumme ekrimnā bi-icābeti da'vātinā ve ḳadā'i ḫacātinā ve a'tā'i murādātinā ve maḳşūdātinā ve maḡfireti zunūbinā ve setere 'uyūbinā raḫmeten ve luṭfen ve faḫlen

ve keremen minke bi-ğürmeti mevlidi habîbike'l-kerîm ve bi-yümni mevrüdi resûlike'l-halîm. Yâ Karîb ve yâ Mucîb ve yâ Semî' ve yâ Başîr ve yâ Habîr ve yâ 'Alîm.

Âmin Âmin Âmin

Kaynakça

- Ak, Murat (2014). Na'tlerin Tasavvufî Temelleri ve Na't Mecmuaları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Andı, Mehmet Fatih (2019). Şiirin Ufku: Hz. Peygamber'i Şiirle Sevmek, Ketebe Yay., İstanbul.
- Aşık, Nazan (2013). Edirne Müftüsü Mehmed Fevzi Efendi'nin İcmâlü'l-Kelâm Adlı Mevlidi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 6, S 26, s. 77-91.
- Baybara, Neriman (2007). Kureyşî-zâde Mehmed Fevzî Efendi Hayatı ve Eserleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Boran, Uğur (2016). Sözlükçülük Geleneğimize Umumi Bir Bakış ve Edirne Müftüsü Fevzi Efendi'nin Arapça-Türkçe Manzum Sözlüğü: Tuhfe-i Fevzî" *Şarkiyat Mecmuası*, S 28, s. 73-154.
- Çetişli, İsmail (2012). Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011), Akçağ Yay., Ankara.
- Erdoğan, Mehtap (2010). "Mehmed Fevzi Efendi'nin Kevâ'ib-i Şi'r ü İnşâ Adlı Eseri ve Bu Eserindeki Şarkıları", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 3, S 5, s. 86-145.
- _____ (2014). "Fevzî, Mehmed", *TEİS*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fevzi-mehmed-mdbir> [Erişim Tarihi: 25.05.2020]
- Göz, Kemal (2014). "Denizlili Mehmed Fevzî Efendi'nin "Hadâik-i Hamîdiyye Nâm Ahlâk Risalesi" Çerçevesinde Ahlâkî Erdemler", *Turkish Studies*, 9/2 Winter, s. 713-725.
- İnal, İbnülemin Mahmut Kemal (1999). Son Asır Türk Şairleri, C 1, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Kaplan, Mahmut (2010). Klasik Türk Şiirinde Hz. Muhammed, Etkileşim Yay., İstanbul.
- Kuzubaş, Muhammed (2007). "Muhammed Fevzî'nin Miftahu'n-Necât Adlı Eseri (Kaside-i Bürde Tahmis ve Şerhi)", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 1/1, s. 156-192.
- Mehmed Fevzî Efendi (t.y). *Hediye-i Fevzî*, y,y.
- Parlatır, İsmail (2016). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Şener, H. İbrahim (1986). "Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't Mecmuaları", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 3.
- Tanyıldız, Ahmet (2018). Süleyman Nahîfî-Na't ve Mi'r'aciye Mecmûası, KTB e-kitap, Ankara.
- _____; Büküm, Mehmet (2020). Mir'ât-i Muhammedî: Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri, DBY Yay., İstanbul.
- Türkoğlu, Serkan (2013). "Mehmed Fevzi Efendi ve Kudisyü's-sirâc fi Nazmi'l-mi'râc Adlı Eseri" *Turkish Studies*, 8/13 Fall, s. 1617-1644.

- Uzun, Mehmed (1996). *Dinî Edebiyatımızın Son Temsilcilerinden Mehmed Fevzî Efendi ve Dinî Mesnevileri*, Marifet Yay., İstanbul.
- _____ (1995). “Fevzî Efendi” *DİA*, C 12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- _____ (2007). “Mevlid Edebiyatında Önemli Bir Son Devir Şâiri: Mehmed Fevzi Efendi ve Mevlidleri” *M. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33 (2007/2), s. 87-128.
- Yekbaş, Hakan (2010). “Klasik Türk Edebiyatında Regâibiyye ve Mehmed Fevzi Efendi'nin Regâibiyyesi”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 42, s. 69-95.
- _____ (2010). “Mehmed Fevzi Efendi'nin Mevlit Okumanın ve Dinlemenin Câiz Olduğuna Dair Risalesi” *C. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XIV/1, s. 371-398.
- Yeniterzi, Emine (1993). *Türk Edebiyatında Na'tlar (Antoloji)*, TDV Yay., Ankara.
- _____ (2006). “Na't”, *DİA*, C 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Yılmaz, Ömer (2008). *Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, Avrasya Yay., Ankara.
- _____ (2018). “Mehmed Fevzî Efendi'nin İnsan Tanımı ve Tasnifi Üzerine Bazı Mülâhazalar”, *Journal of Analytic Divintiy*, C 2, S 3, s. 6-22.
- _____; Oymak, Mine (2016). “Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi ve Vesîle-i Sâadet Adlı Eseri”, *Turkish Studies*, 11/17 Fall, s. 583-608.